

ŠKOFIJSKI LIST

17.

Naša druga sinoda.

Mislim, da se ne varam, ako trdim, da nam je za razvoj cerkvenega, družabnega in političnega življenja v naši škofiji, pa tudi za vzgojo mladine naša prva sinoda mnogo koristila.

Karkoli se je takrat določilo in priporočilo, še vedno velja. Posebno tudi velja zapoved, da naj profesorja moralke in cerkvenega prava bogoslovcem dotične oddelke točno obrazložita in se pri izpitu prepričata, da li so se bogoslovci dotičnih oddelkov naučili. Tudi kot predmet konkurznega izpita ostane vse, kar se je tedaj določilo.

Tudi druga sinoda sega prav globoko v dušno-pastirsko, gospodarsko in pisarniško delovanje vseh duhovnikov, pa tudi v življenje vernikov, posebno nekateri oddelki. Naj v »Škofijskem Listu« na važnost posameznih oddelkov opozorim.

Titulus I.

Pridržal sem staro navado, da se sinodalna tvarina razdeli »secundum titulos«. V titulu prvem sem razvrstil določbe o cerkvi kot stavbi, o redu javne službe božje in o poučevanju krščanskega nauka v cerkvi, deloma tudi zunaj cerkve, posebno pa o onem delu, ki se tiče vzgoje mladine v čistosti od rojstva do dozorele starosti in poroke.

Caput I.

I. O cerkvi.

Duhovnemu pastirju prizadeva uprava cerkve prav mnogo skrbi.

Prva dolžnost mu je, da cerkveno stavbo vzdrži v dobrem stanju. Paziti mora, da mu ne propade. Zato jo mora večkrat pregledati od strehe do tal; ako najde, da se pokazujejo pomanjkljivosti na strehi, na podstrešju, na obokih ali zidovih, pri oknih ali ali vratih, ako mu vlaga zidove razjeda: koj mora poiskati vzroke za to in

jih odstraniti. O vsem tem naj se vsakega leta sam prepriča, naj ne čaka, dokler ga cerkvenik, ali kdo drugi na pomanjkljivosti in nevarnosti opozori.

Ako je cerkvena stavba že bolj stara, je morda deloma v nevarnosti, da propade. Duhovni pastir mora misliti na večjo popravo; naj je ne odlašá, da razpadanje napreduje, pa bo poprava bolj težka, pa tudi bolj draga.

Morda je stavba še dobra, pa bi se mogla polepšati, ako bi se ji dodali kaki izpuščeni deli, ako bi se morda poslikala, ako bi dobila nova bolj primerna okna. Naj se dušni pastir ne straši truda, da polepša hišo božjo.

V večjih župnijah se mora na novo cerkev misliti. Dosedanja je v prav slabem stanju, za popravo bi bil silen strošek potreben; zraven je morda mnogo premajhna; pri službi božji ni prostora za otroke, ki se morajo okoli altarja gnesti; pa tudi drugi so stisnjeni in stlačeni, da ne morejo ne pokiekniti, ne zbrano in pobožno moliti.

Toda kako začeti? Ali bo delo uspelo? Kolika skrb, in sicer mnogoletna skrb za župnika! Zidava nove cerkve prinese župniku mnogo bridkih ur, mnogo noči skoraj brez spanja, morda sive lase in telesno bolehnost!

Pouk, kako se cerkev vzdržuje, popravlja in iznova zida, se nahaja po knjigah. Naša sinoda je pa iz raznih izkušenj po škofiji posnela glavne točke in jih lepo razvrstila. Naj duhovni pastir dotično navodilo včasih prečita, se po njem ravna, pa bo mogel zadeti oni način, ki je za gotovo dober uspeh potreben.

Poudarjam, da naj se v cerkvi nič ne popravlja in nič iznova ne nareja, dokler dotičnega načrta ni odobrila škofijska komisija za cerkveno umet-

nost, kateri se mora vsak načrt poslati, da ga presodi, popravi ali odobri.

2. O zakristiji.

Zakristija je jako važen del cerkve. Saj mora cerkev imeti primeren prostor, kjer se more shraniti vse, kar je za preraznovrstno službo božjo potrebno. In koliko predmetov se potrebuje, kako dovolj velik in za nje pripraven prostor se potrebuje, da se varno shranijo, shranjeni ohranijo in prehitro ne pokvarijo!

V večjih cerkvah in župnijah ne bo zado-stovala ena zakristija, ampak biti morata dve, ali se mora nad zakristijo napraviti primeren prostor. Razni bogoslužni predmeti se ne smejo valjati po kotih; ne smejo se shranjevati po cerkvi morda za altarji, na pevskem koru, ali na drugih prostorih.

Ker je zakristija tako važen del cerkve, zato jo naša sinoda točno popisuje. Izvolite dotični opis prečitati, svojo zakristijo z njim primerjati in pomanjkljivosti počasi odstranjevati.

Naj opozorim na potrebo, da mora biti poseben kraj za kadilnice in oglje. Tega nisem skoraj v nobeni zakristiji opazil; morda samo v dveh ali treh v celi škofiji. Zato se kadilnice hitro zamažejo in zapraše, pa tudi zid v zakristiji kralu počrni.

3. Po cerkvi.

Koliko lepega najdete o posameznih predmetih po cerkvi v krasni knjigi: Flis, »Umetnost v bogočastni službi« in v knjigi: »Stavbinski slogi«.

Sinoda je povzela samo to, kar je za sedanje stanje po naših cerkvah najbolj potrebno.

Opozorim posebno na menze in na zadnjo stran velikih altarjev. Kako nerodne so klopi in kake izpovednice! Zanimarjen se nahaja del cerkve pri velikih vratih, posebno pogostokrat se zanemarijo stopnjice na kor in zid ob njih. Semtertje se tlak po cerkvi skoraj nikoli ne izpere, še manjkrat pod v klopeh. Altarji, nastavki in podobe na njih se zapraše, večkrat se stari prah v altarje in kipe tako zaje, da ga ni moč več odstraniti.

Sinoda na kratko o tem razpravlja in vzpodbuja vse, da se nedostojne pomanjkljivosti odpravijo; ako ni mogoče, da bi se vse odpravile hipoma, naj se odpravljajo polagoma.

Večkrat sem bil nevoljen, ker sem na obhajilni mizi zapazil slab, umazan prt, ki je na obhajilno mizo vedno privezan. Tak zamazan prt je nespodoben za rabo pri sv. obhajilu, pa tudi pogled na večkrat lepe ograje kazi.

Prt naj bo tu edino pri sv. obhajilu, za katero je namenjen, potem pa naj se ga nemudoma odstrani.

Za napravo klopi in izpovednic sem označil točne mere, kakor sem jih dobil v praktičnih navodilih. Naj jih gospodje upoštevajo.

4. O redu za cerkvene sedeže.

Koliko bridkosti in koliko zamere napravljajo duhovnim pastirjem ravno prepri o cerkvenih sedežih.

Praktičen red je bil ponatisnjen v »Škofijskem Listu« l. 1898.; ker ga je večina gospodov odobrila, sem ga za sinodo le v toliko izpopolnil, kolikor se mi je po desetletni izkušnji zdelo potrebno. H koncu sem še dodal navodilo, kako naj se postopa tam, kjer so ravno ozir sedežev še do sedaj največje in cerkvi neprimerne zlorabe.

Prevod tega navodila je ponatisnjen v dodatku k sinodi, da se ne izgubi. Ponatisnjen je tudi posebej, da si ga župniki lahko naročite za se in za vernike, pa bote v težavah laglje izhajali, češ: jaz se moram postav držati.

Zraven prevoda je dodan tudi obrazec za knjige o cerkvenih sedežih, katero mora imeti vsak župnik.

5. O pospeševanju cerkvene umetnosti.

V tesni zvezi s cerkvijo je cerkvena umetnost. Hvala Bogu, da imajo naši duhovniki vedno več smisla za njo. No, pa vsaj to ni čuda, ker se o cerkveni umetnosti v semenišču poučujete in sta Vam na razpolago lepi knjigi prelata Flisa.

Duhovniki večkrat radi malo po svetu pogledate. To je prav. Taka potovanja izvolite vporabiti tudi v to, da si o k u s za umetnost še bolj izpopolnite. Posebno oko je važno, da more sorazmernost in sklad stavbinskih delov, slik, kipov in barv koj razpoznati.

Imamo pa tudi že precej prav uglednih domačih umetnikov. In veseli me, da cerkveno umetne stvari pri njih naročate, ne iščete pa ptujih. Podpirajoč domače umetnike pospešujete tudi domačo umetnost. Ko umetnik vidi, da mu umetnost dovolj kruha dá, je vesel in skrbi, da še bolj napreduje, pa je na čast sebi in tudi narodu. Le škoda, da pravih cerkveno in umetniško izobraženih slikarjev nimamo. Naj se ne togote, ako jim ne moremo izročevati cerkvenih del. Saj vsi lahko opazijo, kako podpirate one slikarje, ki cerkvenim zahtevam še precej dobro ustrezajo.

6. O cerkvenem muzeju.

Zanimamo se ne le za nove cerkvene naprave, tudi starine so nam drage. Naše »Društvo za krščansko umetnost« že od davna na to dela, da bi si napravili poseben cerkven muzej za cerkvene starine. Spravili bi v muzej one, ki so zares umetne, pa tudi druge, če imajo kake posebnosti na sebi, pa nam govore o umetniškem delu, okusu in napredku naših dedov in pradedov in predstavljajo znamenit in nežen del njihovega kulturnega življenja.

Nekoliko časa ste bili za muzej odločeni dve pritlični sobi v škofiji. Zadnje čase so se pa cerkvene starine prenesle v Rudolfov muzej, kjer so na posebnem prostoru lepo razvrščene, da jih je vredno pogledati. Vse so popisane v točnem inventarju in ostanejo lastnina cerkve.

Sinoda tudi o muzeju govori in ga priporoča Vaši skrbi. Iz zapisnikov in elaboratov pastoralnih konferenc za leto 1908. sem razvidel, da ima večina gospodov tudi za starine mnogo smisla. ter so dali lepih nasvetov, kako bi se cerkvene starine popisale in ohranile.

Zato smemo upati, da se nam nobena umetnina več ne izgubi. Strogo naj se izpolnjuje sinodalna zapoved, da se noben cerkven predmet ne sme ne zavreči, ne prodati, ako ni o tem določilo naše društvo za cerkvene umetnosti.

Caput II.

O javni službi božji.

V cerkvi se opravlja javna služba božja. Ker je javna, zato mora biti točno urejena. Naš red za javno službo božjo je že prestar, ker je iz leta 1827.; ni čuda, da ste duhovniki vedno bolj želeli, naj se izda nov, sedanjim navadam primeren red. Naša sinoda je to storila in je poizkusila točno urediti službo božjo samo, pa tudi to, kar je z njo v tesni zvezi, namreč opravila cerkvenika in pevovodje in cerkveno petje samo.

1. O redu javne službe božje.

Sinoda govori o posameznih delih javne službe božje, kakor je potrebno. Vsi duhovniki ta del večkrat poglejte in se točno po njem ravnajte, da se bo po vsi škofiji služba božja v istem redu opravljala.

a) Najpoprej govori sinoda o zvonjenju: kako in kdaj naj se k sv. opravilom vabi, kako naj se med sv. mašo pozvanja v zvoniku in pri altariju.

Nova je tukaj določba, naj se k sv. opravilom, posebno k sv. maši vabi četrt ure pred začetkom, da se more ob uri točno pristopiti. Ker pri sinodalnih razpravah zoper to ni bilo prigovora, vem, da so vsi gospodje s tem zadovoljni.

Isto velja o raznem pozvanjanju. Najbolj novo je, kar se je določilo o pozvanjanju pri posameznih altarjih, kadar se več sv. maš bere ob istem času. Ta naredba naj se izpelje točno in povsod.

b) Določuje se red sv. maš ob nedeljah in delavnikih. Ustrezajoč željam nekaterih duhovnikov, sem točno označil, katera sv. maša je »missa pro populo«. Ona, ki jo bere župnik, ki je za njo osebno zavezan; zato mora župnik maševati ob času, ko je ljudstvo v cerkvi zbrano, ne pa o kateremkoli času, kar zase.

Po dušnopastirskih potrebah si določite čas za sv. maše ob nedeljah in praznikih sosedni župniki po župnijah, na katerih je samo en duhovnik, uredite čas tako, da se po vseh župnijah omogoči pogostejše prejetje sv. Zakramentov, kar pa ni mogoče tam, kjer sv. maše ni nikoli zjutraj.

V istem duhu določite ure sv. maše ob delavnikih tako, da se jih morejo udeležiti verniki: kmetje, delavci, da morejo tudi ti med tednom pristopiti k sv. obhajilu tam, kjer posamezniki tudi med tednom k mizi božji pristopajo. V delavskih krajih, po kmetih pa posebno o poletnem času, naj bo in mora biti prva sv. maša jako zgodaj.

c) Važno je, kako sinoda govori o pridigah in o nedeljskem popoldanskem krščanskem nauku.

Novo je: vsako leto naj se skozi tri mesece določijo katehitične pridige tako, da se vsako leto obdela eno poglavje katekizma; krščanski nauk pa naj se razlaga iz katekizma tako, kakor se razlaga v šoli od vprašanja do vprašanja prav po domače in kar mogoče poljudno in zanimivo. Oboje je stroga zapoved. Ker pri sinodi o tem ni bilo posebnih ugovorov, mislim, da so vsi gospodje v tem oziru z menoj sporazumni.

Prosim, da se uvažuje tudi nujna želja ozir otrok, ki več v šolo ne hodijo. Nanje prežé verski in cerkveni nasprotniki, da bi jih odtrgali od cerkve, versko in нравno pokvarili, pa po tem potu pripeljali narod v tabor »svobodne misli« in uresničili grožnje, da bodo v petnajstih letih naše cerkve prazne. Saj veste, kako so se pri-

vrženci »svobodne misli« lani o malem Šmarnu začeli organizovati po celi deželi, kako so sklenili loviti v svoje mreže posebno delavce, učitelje na ljudskih šolah in pa šoli odraslo mladino.

Ker nevarnost raste, mora rasti tudi naše prizadevanje, da nevarnosti vsaj zmanjšamo. In ali torej ni nujno potrebno, da si ohranite prisrčno zvezo ravno z mladino po dokončanih šolskih letih? Ali ne bote podvojili skrbi za njo in pa pouk, ki naj ne bo več po šolskem načinu, marveč bolj prost, prav prisrčen in ravno njihovim potrebam prirojen? Ali ne bote s posebno ljubeznijo vabili k pouku in si pri pouku prizadevali za one fantiče in deklice, ki so od doma bolj zanemarjeni, ki so bolj slabe glave, ki nauk težko razumevajo in so morda bolj strastni, bolj nerodni? Le-te Vam posebno priporočam, saj tudi te ljubi naš Gospod Jezus Kristus, saj je tudi za nje tekla Njegova srčna kri.

d) Javne pobožnosti so se močno pomnožile. Sinoda našteva vse in določuje način, kako naj se opravljajo. Opozarjam na postne pridige, ki naj se nikjer ne zanemarijo. Da se to doseže, sem sklenil po nasvetu nekaterih duhovnikov vsakoletni pastirski list izdati koj ob početku novega leta in se more še pred postom prečitati.

e) Sinoda določa red blagoslova z Najsvetejšim. Ustrežajoč željam mnogih dušnih pastirjev, sem zapovedal, da naj se blagoslov navadno daje ritu romano, da se sedanji cerkvenim določbam protivni, tudi našemu ljudstvu priljubljeni način »tolerira« v največjih praznikih, da se pa blagoslov podeli vselej šele potem, ko se je kitica »Tantum ergo« in »Genitori« odpela do kraja. Kadar se »Sveto« poje, je blagoslov samo po sv. opravilu. Vsi gospodje se po tej določbi ravnajte.

f) Težave so z nedeljsko ali prazniško službo božjo pri podružnicah. Sinodalne naredbe naj se do črke izpolnjujejo. Samo na dve okolnosti naj opozorim.

Prvič opozarjam na določbe prve sinode o plesih, ki se tako radi pri teh slovesnostih prirejajo. Nekateri duhovniki so določbe točno izpolnjevali in dotične pleske skoraj popolnoma zatrli; drugi duhovniki se pa vse pri starem pustili. Zato je druga sinoda te določbe obnovila in zopet strogo zaukazala. O pravem času naj se dotična soseska opozori, da sv. opravila ne bo, ako se po ključarjih ali drugih veljavnih

možeh ne dobi zagotovilo, da se ples ne bo pripravljaj. Na ta del določbe je prav mnogo župnijskih predstojnikov pozabilo: in vendar, ako se to opusti, pa je potem ples, kaznen soseske ne zadene.

Drugič opozarjam na zapoved sinode, naj se pri letošnjih pastoralnih konferencah določijo one bolj znamenite, morda božjepotne podružnice, v katerih bi se moglo sv. opravilo dopustiti pred Najsvetejšim.

2. O cerkveniku in orgljavcu.

O cerkveniku in orgljavcu po župnijah smo pri konferencah z dekani o Veliki noči vsakega leta že dvakrat obravnavali. Na temelju prav dobrih, iz življenja povzetih referatov sem izdelal naredbe za sinodo o podelitvi te službe, o življenju, dolžnostih in plači teh uslužbencev.

Tudi v tem oziru imate gospodje v duhovnem pastirovanju grenkih izkušenj. Na več krajih ni nobene hiše, ni stanovanja za cerkvenika in orgljavca, plača je premajhna, mladi orgljavci opusti vaje za izobrazbo potrebne, postopa po hišah, sklepa grešna znanja, župljani se upirajo prispevati za plačo in nazadnje orglje molčče po več tednov, po več let.

To je hudo. Sinoda je na vse te okolnosti pazila in podala potrebnih navodil. Važni so migljaji, kako bi se tekom časa vendarle dobila taka plača za cerkvenika in orgljavca, da bi mogel pošteno izhajati, pa bi ga služba veselila in bi se je bal izgubiti. Vse gospode prosim, da ne izgubite potrpežljivosti, marveč vključno prevaram in neuspehom ne odjenjate prizadevati si, dokler razmer cerkvenika in orgljavca niste uredili.

Navodilo za cerkvenike in orgljavce je v slovenskem prevodu v dodatku k sinodi ponatisnjeno in se tudi posebej dobi, da ga morejo tudi cerkveniki in orgljavci v rokah imeti ter se po njem ravnati.

3. O cerkvenem petju in cerkveni glasbi.

Pri kanonični vizitaciji me je ubrano, pravilno, da, celo prav umetno cerkveno petje in orgljanje pogostokrat kar iznenadilo, in to ne le v mestih, trgih in večjih župnijah, ampak večkrat po malih, hribovskih krajih.

Tudi o tem govori naša sinoda. Priobčuje dotične splošne cerkvene postave, pravno-liturgični kodeks papeža Pija X. prinaša dobesedno; nazadnje opisuje stanje cerkvenega petja in cerkvene glasbe v

naši škofiji, ter dodaja nekoliko navodil, kako bi se vse to še bolj izpopolnilo in očistilo raznih pomanjkljivosti.

Po želji sv. Očeta tudi naša sinoda želi, da bi se tradicionalni koral bolj gojil in izvajal, kakor do sedaj. V orglarski šoli in v semeniščih se bode poučeval v večjem obsegu.

Tudi za ljudsko petje, namreč da bi pri navadnih sv. opravilih, kadar se poje v domačem jeziku, peli vsi verniki, ki so pričujoči, se bo poskrbelo. Koralni »Tantum ergo« in »Genitori«, pa psalem »Laudate Dominum« bi se mogli tudi vsi naučiti. Morda bi po deželi organisti mogli v tem poučevati otroke.

Duhovnim pastirjem se mladi orgljavci prav posebno priporočajo. Mladi so in neizkušeni; ako jih gospodje ne bi sprejeli kot dobri očetje in se za nje ne bi brigali, bi li čudno bilo, če bi se zanemarili, izgubili in v sedanjih nevarnostih napojili s proticerkvenim duhom?

Posebno poverjenstvo bo pazilo na petje in glasbo po škofiji, da li se ravna povsod po cerkvenih določilih. V tem poverjenstvu so: pevodja stolnice, ravnatelj in učitelji v orglarski šoli, ki si smejo še družih izbornih moči po deželi privzeti.

Capit III.

O krščanskem nauku.

To poglavje se mi zdi najbolj važno od vseh, kar jih je v drugi sinodi. Mislim, da določbe posegajo prav globoko ne le v zunanje, ampak tudi v notranje versko življenje naših vernikov. Daj Bog, da bi močno posegle tudi v nauk in delo duhovnih pastirjev in izpovednikov.

To poglavje namreč govori o katehetskem pouku mladine in odraslih, posebno pa še sestavno o pouku za vzgojo mladine k večji čistosti in za uspešnejše varstvo proti grehom poželjivosti.

I. O katehetskem pouku sploh.

Sinoda ima pred očmi trojno vrsto katehetskoga poučevanja.

a) Katehetični pouk ob nedeljah popoldne. O tem se je že govorilo. Na tem mestu priporoča sinoda sredstva, katera naj bi se vporabila, da bodo verniki k temu nauku bolj prihajali in bi se šoli odrasla mladina še bolj marljivo krščanski nauk učila, pa tudi naučila.

b) Velikonočno izpraševanje je imenitno in važno in koristno, ako se prav vrši. To izpraševanje od nekdanj pri nas vpeljano se je sem-

tertja opustilo, semtertja se je napačno opravljalo in je le v nekaterih župnijah svoj namen dosegalo. Iz teh razlogov je sinoda to velikonočno izpraševanje zopet zapovedala in tudi določila, kako naj se vrši.

O tej priliki se verniki sklicujejo po stanovih. Zbrani se pouče o stanovskih dolžnostih in nevarnostih, pripravijo se za vredno prejetje sv. Zakramentov in izprašujejo se iz katekizma.

Da bo to izpraševanje iz katekizma doseglo svoj namen, določuje sinoda, da se ne izprašuje iz vsega katekizma, ampak iz enega dela. Tudi ta del sinoda določuje: vzame naj se namreč vsakega leta ono poglavje, ki se v trimesečnih katehetskimi pridigah razlagajo. Zato naj se v začetku teh pridig vernikom oznani, da bo to poglavje predmet velikonočnega izpraševanja.

Mladina, fantje in dekleta, se morajo izpraševati bolj natančno, odrasli pa, posebno možje tako lahko, da se nikoli ne osramote. Listek naj se odraslim, posebno možem nikoli ne odreče, razen iz posebno težkega razloga. Tudi mladini naj se ne odreče, ako le znajo moliti in necessaria media et praecepta. Pri izpraševanju naj se duhovnik nikdar in nikoli ne maščuje radi kake razžalitve med letom, ampak tako zanimivo poučno in veselo naj se priredi to izpraševanje, da se ga bodo ljudje veselili.

O tej priliki se more tudi »Status animarum« pregledati in izpopolniti.

c) Za naše kraje nekaj novega je pa »Sodalitas doctrinae christianae«, društvo za krščanski nauk. To društvo so sv. Oče Pij X. naravnost zapovedali. Velja pa posebno za one kraje, kjer se v šoli krščanski nauk več ne poučuje. Za ostale so pa sv. Oče priznali, da to društvo ni tako potrebno, da torej njihova zapoved ni tako strogo obvezna.

V sinodi je povedano, kaj za naše kraje jaz mislim in želim. V stolnici je to društvo kanonično vpeljano, naj bi si pridobilo podružnic po škofiji, posebno po večjih župnijah.

V tem društvu imajo udje namen z zgledom in z besedo vernike izpodbujevati, da bi hodili h krščanskemu nauku. Ali bi ne bilo to koristno po celi deželi, tudi v manjših župnijah? Saj se povsod dobi ljudi, ki bi h krščanskemu nauku mogli iti, pa ne marajo: mnogi od teh bi se mogli pridobiti.

Drugi člani društva bi otroke in mladino kar naravnost poučevali. Ali bi to ne bilo potrebno po večjih župnijah in po hribih, kjer se ver-

niki popoldanskega krščanskega nauka ne morejo udeleževati. Mogle bi se dobiti pametne in brihtne Marijine hčere, poštene tretjerednice, kak zanesljiv mladenič ali dober gospodar, ki bi to dobro delo usmiljenja prav radi opravljali. Duhovni pastir bi jih podučil in pripravil. Dal bi jim v roke katekizem in še kako razlago n. pr. Veternikovo ali Križaničevo, pa bi vzeli ravno tista vprašanja, ki se onega popoldneva razlagajo v cerkvi. Ali je to nemogoče?

Tretji člani imajo dolžnost, da med poukom na otroke pazijo, da za dober uspeh molijo, da podelo kako miloščino za nakup katekizma otrokom ali drugih dobrih knjig. Ali bi bilo to nemogoče? brez koristi? Ali ne bo nikdo tega poizkusil?

2. O posebnem krščanskem pouku.

Sedaj smo prišli do najbolj kočljive, pa tudi najbolj pomenljive in dalekosežne točke od vseh, o katerih se je v sinodi obravnavalo.

V dnu srca sem prepričan, da je naše ljudstvo premalo poučeno o šesti zapovedi božji, da smo premalo poučeni tudi mi duhovniki, vsaj kar nas je starejših. In sploh so ravno o tem pouku in o vzgoji v naša srca razni škodljivi predsodki tako globoko vkoreninjeni, da za pravi pouk skoraj nismo sprejemljivi.

O tem me je prepričala tudi preživahna debata o tej točki za časa sinode, kakor sem razvidel iz zapisnika in se mi je tudi ustmeno pripovedovalo. Saj vem, kako se je od nekaterih gospodov sprejela moja tozadevna razprava v »Škofijskem Listu« leta 1906. pri oceni elaboratov pastoralnih konferenc dotičnega leta: nekateri gospodje so se kar naravnost pohujšali.

In kako tudi ne! Starejši smo se učili moralke po Stapfu, mlajši po Müllerju, ki sta oba v tem oziru pomanjkljiva. V šoli se pa iz same pretirane sramežljivosti še to ni obravnavalo. Zato se ni čuditi, da so nekateri prav izvrstni gospodje zahtevali, naj se ta točka iz sinodalne knjige kar naravnost izpusti.

Skoraj bi se bil vdal. Vendar, ali naj vse pri stari pomanjkljivosti ostane? Ali je res tako nevarno poučiti stariše, kako naj otroke vzgajajo, da jih vsa vzgoja zoper pogubne nečiste grehe zavaruje? Ali je res pogubno za otroke, ako se v pravem času in na pravi način pouče o razliki spola, o pomenu te razlike in o početkih našega življenja? Ali je res škodljivo, ako se otroku, ki je v nevarnosti samooskrumbe, ali pa je že v tem grehu, pove nevarnost tega dejanja, pa tudi razloži, kaj je greh in kaj ne? Ali je res pohujšljivo pri

bolj odrasli mladini od 14—25 ali 30 let o tem grehu, o katerem vemo, da je pogost in se večkrat zamolči, malo bolj poprašati, in sicer spoštljivo, sramežljivo, le, kadar je potrebno in v strahu božjem? Ali je res tako protinarravno, da se ženini in neveste bolj točno pouče o dolžnostih in raznih okolnostih zakonskega življenja?

Omahoval sem se, vendar se nisem popolnoma omajal. Dotično navodilo sem zopet in zopet čital, premišljeval razne izkušnje iz svojega duhovno-pastirskega delovanja in sklenil sem: naj navodilo v sinodi ostane. Iz zapisnikov sem se pa tudi prepričal, da je premnogim ugovorom od strani izvrstnih gospodov krivo to, da so imeli pred očmi le posamezne stavke, ne pa celotnega navodila.

Da pa ne zabredem, sem sklenil in tudi pri sinodi jasno povedal, da bom za svet poprašal še dva znamenita gospoda in da bom njihov nasvet uvaževal, kar bom največ mogel.

Poslal sem navodilo P. Noldinu S. J. v Inomostu. V listu z dne 5. septembra mi je iz Bolcana odgovoril:

»1. Daß die Kinder in geeigneter Weise über den Ursprung des Menschen aufgeklärt werden, ist notwendig. Damit aber die Sünden wirksamer verhindert werden, muß bei der Erziehung die Religion durch eingeflößten Abscheu vor der Sünde und die Stärkung des Willens durch Selbstüberwindung mithelfen.

2. Daß der Beichtvater bei Kindern nach der Sünde der Unkeuschheit forsche, ist nützlich und notwendig. Die dortigen Verhältnisse kenne ich nicht. Bei uns hier sind die Kinder vor dem 15—16. Jahre, wenigstens auf dem Lande, wenn sie nicht zufällig verführt worden sind, gewöhnlich mit der Sünde nicht bekannt; es ist deshalb in der Regel nicht nötig, si weiter auszufragen, wenn sie sich über die Sünden gegen die Keuschheit nicht anklagen.

3. In bezug auf die genauen Anweisungen habe ich diese Bedenken: wenn der Beichtvater unschuldigen Kindern von 13—14 Jahren diesen Unterricht gibt, kann es geschehen, daß die Kinder zu Hause davon erzählen, und daß dann der Beichtvater von übelwollenden Leuten in schlechten Blättern angegriffen wird. Vielleicht ist es besser, diese Belehrungen erst jungen Leuten von 16—18 Jahren zu geben, wenn sie nicht früher schon mit der Sünde bekannt geworden sind. Jungen Leuten, die schon sündigen, kann man die Belehrung geben; diese werden von der Sünde dadurch abgehalten und werden anderen kaum etwas davon sagen.

4. Mir scheint, daß die aspectus und tactus valde inhonesti beim Gebrauche der Ehe nicht sünd-

haft sind. Die Eheleute halten sie auch nicht für sündhaft.

5. Ob es nicht vom großen Nutzen wäre, Mütter-Vereine zu gründen und die Mütter in den Vereinsvorträgen über diese Dinge, die bei der Erziehung so notwendig sind, zu belehren?»

Tako P. Noldin S. J.

Navodilo sem tudi poslal dr. Frančišku Ušeničniku. V odgovoru mi je dal dvojen nasvet. Pravi: naj se navodilo sploh izpusti. Ako se za to ne bi mogel odločiti, tedaj naj v navodilu nekatere stavke predelam. Ako se ne motim, mi je kakih osem večjih odstavkov za popravo nasvetoval.

Prvega nasveta nisem mogel sprejeti. Od drugega nasveta sem pa vse vporabil, razen dveh. v katerih se izraža želja, naj bi neke krajše odstavke in pa večino pouka ženinom in nevestam izpustil.

Po tem sem se odločil, da navodilo ponatisnem. Vse gospode prosim, da ga točno proučite. Ne zadostuje, da bi ga le naglo in površno prečitali. Isto velja o knjižicah, spisanih starišem, mladeničem in dekletom, ženinom in nevestam, katere premislite in dotičnikom v roke dajajte.

Večino naukov dobite po knjigah raztresenih, toda tako skupno in sestavno, kakor pri naši sinodi, jih ne dobite nikjer. Upam, da z navodilom močno vstrežem vsem gospodom. Po Marijinih družbah smo odstranili brezštevilno zunanjih grehov: z obzirnim ravnanjem pa bomo po tem navodilu prepričali zopet nebroj skrivnih in notranjih za dušno in telesno zdravje tako pogubnih grehov. Torej s pomočjo božjo in s srčno željo rešiti duše naših otrok, mladeničev in deklet, pa tudi zakonskih, pojdimo na delo. Naglašam pa še prav posebno, da morate prav goreče in zaupno moliti pred tabernakljem, pri sv. maši in k prečisti Devici Mariji, da na tako nevarnem potu in v tako kočljivi zadevi ne zabredete, marveč od Boga razsvetljeni vselej pravo zadenete.

Titulus III.

V tem drugem glavnem oddelku se sinoda peča o upravi cerkvenega premožaja in o opravih v župnijski pisarni. Prizadeval sem si prav kratko, jedrnato in jasno podati vse, kar na to spada, da se bo vsak gospod, posebno vsak začetnik, prav hitro in brez posebnega truda o dotičnih svojih dolžnostih informiral. Sam po sebi vem, kako je težak začetek, ako človek ni imel prilike, da se o tem poslu točno pouči; pa tudi v velike zadrege se lahko zabrede, iz katerih se skoraj ni več mogoče rešiti.

Cap. I.

O upravi cerkvenega premoženja.

V § 1. sem po Wernzu posnel jasna in točna načela o cerkvenem premoženju in o njegovi upravi sploh. Prosim, da to točko pazljivo prečitate; imenitne dolžnosti pri upravi cerkvenega premoženja bote bolj globoko razumeli, in potem prav vestno izpolnjevali, akoravno so navadno dosti sitne in zoprne.

V § 2. sem pa začrtal pot, po kateri naj upravitelj župnije in župnik hodita, da bota cerkveno premoženje dobro in vestno opravljala.

Poizkusil sem, da nauke prav praktično uredim. Zato sem jih tako razvrstil, da naj upravitelj župnije, ko na mesto pride, kar knjigo v roke vzame, poišče na str. 113 pouk »quid agat administrator«, ga prečita in se po njem ravna. Isto velja za župnika, ki ma pouk na str. 115, kjer se odgovarja na vprašanje »quid agat beneficiatus«.

Ko sta se poučila, kako upravo začeti in se jima je uprava izročila, potrebueta navodila za upravo samo. Upravitelj naj poišče na str. 116 pouk »de administratione ipsa, de cura administratoris«; župnik pa ima pouk na str. 118 sqq. »de cura parochi«. Začetniki naj vse to točno preudarijo, pa bodo cerkveno premoženje prav lahko tako upravljali, da jih ne bo nikoli vest pekla in ne bodo lahko v sitne neprilike zabredli.¹

O upravi se mora pa tudi vsakoletni resp. interkalarni račun položiti. Tudi o tem sem se prizadeval, da sestavim jasno navodilo upravitelju za interkalarni, župniku pa za vsakoletni račun. Posebno upravitelje opozarjam na interkalarni račun, za katerega se vestno pripravite, da si ne bote veliko bridkih ur na glavo nakopali.

Nikar se ne prestrašite, ko se od Vas toliko knjig zahteva, katere morate točno voditi. Nikdar se ne izkušajte te dolžnosti iznebiti rekoč: to je neznosen birokratizem! Le vse preudarite in uvideli bote, da so vse knjige naravnost potrebne. Kjer teh knjig niso vodili, se je izgubilo precej cerkvenega premoženja.

Opozarjam na določbe o ključarjih (pg. 122). Naj ključarji dobro vedo za vse cerkveno premoženje, naj vedo, kam se troši in naj pri podpisu računov vedo, kaj podpišejo. O tem se je dosedaj mnogo pritožb čulo; ker se je ključarjem marsikaj

¹ Na strani 121. je pri naslovu velika pogreška. Zadnje besede ne spadajo k naslovu, ampak k izpeljavi; prosim, da popravite neljubo pomoto.

prikrivalo, so izgubili ljudje zaupanje v duhovnega upravitelja, da je moral marsikako bridko požreti in so se tudi prispevki za cerkvene potrebe zmanjšali.

Na dve zahtevi sinode opozarjam: a) da naj se ključarji ne nameščujejo svojevoljno, ampak v sporazumu z župljani; b) da se vsako tretje leto novi izbero, ali pa stari z novim dekretom zopet potrdijo. Koliko bridkosti imajo nekateri župniki, ker se na to ne pazi. Kjučar misli, da je potrjen za vse dni do smrti; ako ostane pošten, prav; ako se pa spridi, postane liberalen: kaj pa potem? Ali ga hočeš še pridržati? Muka zate. Ali ga hočeš odstaviti? O kolik hrup po župniji in kolika gonja proti tebi!

Na vizitacijah sem se večkrat izrazil, da izpremenim navodilo za inventarje in za račune. Ko sem se pa tega dela lotil, sem spoznal, da se ne more izpeljati: preveč bi bilo zmešnjavé po vseh župnih uradih. Pa vsaj dosednji način popolnoma zadostuje. Za prepotrebni dnevnik in za nekatere druge knjige dobite obrazec in navodilo zadaj v dodatku k sinodi.

Opozorim naj še na navodilo, kako naj se razdele dohodki in stroški o priliki, ko pride na župnijo nov upravitelj ali župnik. Navodilo se je lani na konferenci gg. dekanov v Ljubljani enoglasno odobrilo. Edino pri točki, kako naj se razdele prihodki zemljišč, sem po točnem preudarku drugače določil, kakor se je pri shodu dekanov nasvetovalo. Tudi tukaj velja za razdelitev kanonično leto od sv. Jurija do sv. Jurija. Ko bi novi župnik prišel po vseh svetih, pa od pridelkov ne bi ničesar dobil, kako bi mogel shajati čez zimo do poletja, ko se spravijo novi pridelki?

Cap. II.

O pisarniških poslih.

Tudi v tem oziru se je čutilo, da manjka kratkega jasnega navodila. Sinoda naj Vam ga poda. Rečem: tolle, lege!

Mislím, da posebnih težav ne bo. O maticah je le nekaj malega izprememb, kakor jih zahtevajo novejšé cerkvene in državne postave. Izpričevala so dobila drugo obliko. Tudi opravilnik se je bolj točno obrazložil; držite se navodila, ker je opravilnik v tesni zvezi z arhivom. Obrazce in pa kake dostavke k navodilu dobite v dodatku.

Najbolj težka zadeva pa, ki bo duhovnikom največ truda prizadejala, bo ureditev arhiva. Dobro urejenih arhivov je v škofiji jako malo. In vendar je arhiv za zgodovino neprecenljive vrednosti. Duhovniki se tudi zato grajajo, ker za arhive dosti ne skrbe. Poizkusil sem tudi navodilo o arhivu prav praktično in razvidno sestaviti. Izvolite vse, kar je v tem oziru v sinodi, počasi dvakrat, trikrat prečitati, pa bote vso osnovo razumeli in bote mogli arhive v tem smislu urediti. Na velikih župnijah bo pač veliko dela; na manjših se bo prav lahko premagalo.

Kaj pa »regestum«? Ali ga boste mogli sestaviti po navodilu, ki se nahaja ob koncu dodatka?

* * *

To naj zadostuje. Hotel sem gospode duhovnike opozoriti na važnost vseh sinodalnih določb in poukov. Upam, da ni preveč teksta in ga bote lahko obvladali; tudi mislim, da je vse povedano kratko in jasno. Morebiti gg. dekani poskrbite, da »Constitutiones et Instructiones Synodi Labacensis II.« prečitata na shodih Sodalitatis.

V Ljubljani na praznik sv. Družine, dne 24. jan. 1909.

✠ Anton Bonaventura, škof.

18.

Constitutio Apostolica SS. D. N. Pii div. prov. Papae X, de Romana Curia.

Pius Episcopus servus servorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

Sapienti consilio sa. me. Pontifex Xystus V, Deceptorum vestigiis inhaerens eorumque coepta perficiens, sacros Cardinalium coetus, seu Romanas Congregationes, quarum aliquod iam erant ad certa negotia institutae, augeri numero voluit, ac suis quamque finibus contineri. Quare Apostolicis Litteris, die XXII mensis Ianuarii an. MDLXXXVII. queis initium Immensa, eiusmodi Congregationes constituit quindecim, ut „partita inter eos aliosque Romanae Curiae magistratus

ingenti curarum negotiorumque mole“, quae solet ad Sanctam Sedem deferri, iam necesse non esset tam multa in Consistorio agi ac deliberari, simulque possent controversiae diligentius expendi, et celerius faciliusque eorum expediri negotia, qui undique, sive studio religionis ac pietatis, sive iuris persequendi, sive gratiae impetrandae, aliisve de causis ad Summum Pontificem confugerent.

Quantum vero utilitatis ex sacris his Congregationibus accesserit sive ad ecclesiasticam disciplinam tuendam, sive ad iustitiam administrandam, sive ad ipsos Romanos Pontifices relevandos, crescentibus in dies curis negotiisque distentos, compertum ex Ecclesiae historia exploratumque omnibus est.

Verum decursu temporis ordinatio Romanae Curiae a Xysto V potissimum per memoratas Apostolicas Litteras constituta, haud integra perstitit. Nam et Sacrarum Congregationum numerus, pro rerum ac temporum necessitatibus, modo auctus est, modo deminutus; atque ipsa iurisdictio unicuique Congregationi primitus attributa, modo novis Romanorum Pontificum praescriptis, modo usu aliquo sensim inducto ratioque habito, mutationibus obnoxia fuit. Quo factum est ut hodie singularum iurisdictio, seu competentia, non omnibus perspicua nec bene divisa evaserit; plures ex Sacris Congregationibus eadem de re ius dicere valeant, et nonnullae ad pauca tantum negotia expedienda redactae sint, dum aliae negotiis obruuntur.

Quapropter haud pauci Episcopi ac sapientes viri, maxime vero S. R. E. Cardinales, tum scriptis tum voce, et apud Decessorem Nostrum fel. rec. Leonem XIII. et apud Nos ipsos saepe institerunt ut opportuna remedia hisce incommodis afferrentur. Quod Nos quidem pro parte praestare curavimus datis Litteris die XVII mensis Decembris an. MCMIII, Romanis Pontificibus; aliisque datis die XXVIII mensis Ianuarii anno MCMIV, Quae in Ecclesiae bonum; itemque aliis datis die XXVI mensis Maii anno MCMVI, Sacrae Congregationi super negotiis.

Cum vero in praesenti res quoque sit de ecclesiasticis legibus in unum colligendis, maxime opportunum visum est a Romana Curia ducere initium, ut ipsa, modo apto et omnibus perspicuo ordinata Romano Pontifici Ecclesiaeque operam suam praestare facilius valeat et suppetias ferre perfectius.

Quamobrem, adhibitis in consilium pluribus S. R. E. Cardinalibus, statuimus ac decernimus, ut Congregationes, Tribunalia et Officia, quae Romanam Curiam componunt et quibus Ecclesiae universae negotia tractanda reservantur, post ferias autumnales decurrentis anni, hoc est a die III mensis Novembris MDCCCXVIII, non alia sint praeter consueta Sacra Consistoria, quam quae praesenti Constitutione decernuntur, eaque numero, ordine, competentia, divisa et constituta maneant his legibus quae sequuntur.

I.

Sacrae Congregationes.

1. Congregatio Sancti Officii.

1. Haec Sacra Congregatio, cui Summus Pontifex praest, doctrinam fidei et morum tutatur.

2. Eidem proinde soli manet iudicium de haeresi aliisque criminibus, quae suspicionem haeresis inducunt.

3. Ad ipsam quoque devoluta est universa res de Indulgentiis, sive quae doctrinam spectet, sive quae usum respiciat.

4. Quidquid ad Ecclesiae praecepta refertur, uti abstinentiae, ieiunia, festa servanda, id omne, huic Sacro Consilio sublatum, Congregationi Concilii tribuitur; quidquid ad Episcoporum electionem spectat, sibi vindicat Congregatio Consistorialis; relaxationem vero votorum in religione seu in religiosis institutis emissorum, Congregatio negotiis sodalium religiosorum praeposita.

5. Etsi peculiaris Congregatio sit constituta de disciplina Sacramentorum, nihilominus integra manet Sancti Officii facultas ea cognoscendi quae circa privilegium, uti aiunt, Paulinum, et impedimenta disparitatis cultus et mixtae religionis versantur, praeter ea quae attingunt dogmaticam de matrimonio, sicut etiam de aliis Sacramentis, doctrinam.

2. Congregatio Consistorialis.

1. Duas haec Sacra Congregatio, easque distinctas partes complectitur.

2. Ad primam spectat non modo parare agenda in Consistoriis, sed praeterea in locis Congregationi de Propaganda Fide non obnoxii novas dioeceses et capitula tum cathedralia tum collegiata constituere; dioeceses iam constitutas dividere; Episcopos, Administratores apostolicos, Adiuutores et Auxiliarios Episcoporum eligere; canonicas inquisitiones seu processus super eligendis indicere actosque diligenter expendere; ipsorum periclitari doctrinam. At si viri eligendi vel dioeceses constituendae aut dividendae sint extra Italiam, administratio Officii a publicis negotiis, vulgo Secretariae Status, ipsi documenta excipient et positionem conflictent, Congregationi Consistoriali subiiciendam.

3. Altera pars ea omnia comprehendit, quae ad singularum dioecesium regimen, modo Congregationi de Propaganda Fide subiectae non sint, universim referuntur, quaeque ad Congregationes Episcoporum et Concilii hactenus pertinebant, et modo Consistoriali tribuuntur. Ad hanc proinde in posterum spectent vigilantia super impletis vel minus obligationibus, quibus Ordinarii tenentur; cognitio eorum quae ab Episcopis scripto relata sint de statu suarum dioecesium; indictio apostolicarum visitationum, examenque earum quae fuerint absolutae, et, post fidelem rerum expositionem ad Nos delatam singulis vicibus, praescriptio eorum, quae aut necessaria visa fuerint aut opportuna; denique ea omnia quae ad regimen, disciplinam, temporalem administrationem et studia Seminariorum pertinent.

4. Huius Congregationis erit, in conflictatione iurium, dubia solvere circa competentiam Sacrarum Congregationum.

5. Huius Sacri Consilii Summus Pontifex perget esse Praefectus. Eique Cardinales a secretis S. Officii et Secretarius Status semper ex officio accensentur, praeter alios, quos Summus Pontifex eidem adscribendos censuerit.

6. A secretis semper esto Cardinalis a Summo Pontifice ad id mundus eligendus; alter ab ipso erit. Praelatus, cui Adessoris nomen, qui idem fungetur munere a secretis Sacri Collegii Patrum Cardinalium, et sub ipso sufficiens administratorum numerus.

7. Consultores huius Congregationis erunt Adessor Sancti Officii, et a secretis Congregationis pro negotiis ecclesiasticis extraordinariis, durante munere: quibus accedent alii, quos Summus Pontifex elegerit.

3. Congregatio de disciplina Sacramentorum.

1. Est huic Sacrae Congregationi proposita universa legislatio circa disciplinam septem Sacramentorum, incolumi iure Congregationis Sancti Officii, secundum ea quae superius statuta sunt, et Sacrorum Rituum Congregationi circa caeremonias quae in Sacramentis conficiendis, ministrandis et recipiendis servari debent.

2. Itaque eidem Congregationi tribuuntur ea omnia, quae huc usque ab aliis Congregationibus, Tribunaliibus aut Officiis Romanae Curiae decerni concedique consueverant tum in disciplina matrimonii, uti dispensationes in foro externo tam pauperibus quam divitibus, sanationes in radice, dispensatio super rato, separatio coniugum, natalium restitutio seu legitimatio prolis; tum in disciplina aliorum Sacramentorum, uti dispensationes ordinandis concedendae, salvo iure Congregationis negotiis religiosorum sodalium praepositae ad moderandam, eorumdem ordinationem; dispensationes respicientes locum, tempus, conditiones Eucharistiae sumendae, Sacri litandi, adservandi Augustissimi Sacramenti; aliaque id genus.

3. Quaestiones quoque de validitate matrimonii vel sacrae Ordinationis, aliasque ad Sacramentorum disciplinam spectantes, eadem Congregatio dirimit, incolumi iure Sancti Officii. Si tamen eadem Congregatio iudicaverit huiusmodi quaestiones iudicario ordine servato esse tractandas, tunc eas ad Sacrae Romanae Rotae tribunal remittat.

4. Congregationi huic, quemadmodum ceteris omnibus quae sequuntur, erit Cardinalis Praefectus, qui praeerit sacro Ordini, aliquot Patribus Cardinalibus a Pontifice Summo eligendis conflato, cum Secretario aliisque necessariis administris et consultoribus.

4. Congregatio Concilii.

1. Huic Sacrae Congregationi ea pars est negotiorum commissa, quae ad universam disciplinam Cleri saecularis populique christiani refertur.

2. Quamobrem ipsius est curare ut Ecclesiae praecepta serventur, cuius, generis sunt ieiunium (excepto eucharistico, quod ad Congregationem de disciplina Sacramentorum pertinet), abstinentia, decimae, observatio dierum festorum, cum facultate opportune relaxandi ab his legibus fideles; moderari quae Parochos et Canonicos spectant; item quae pias Sodalitates, pias uniones, pia legata, pia opera, Missarum stipes, beneficia aut officia, bona ecclesiastica, arcae nummarias, tributa dioecesana, aliaque huiusmodi, attingunt Videt quoque de iis omnibus, quae ad immunitatem ecclesiasticam pertinent. Eidem Congregationi facultas est reservata eximendi a conditionibus requisitis ad asseverationem beneficiorum, quoties ad Ordinarios eorum collatio spectet.

3. Ad eandem pertinent ea omnia quae ad Conciliorum celebrationem et recognitionem, atque ad Episcoporum coetus seu conferentias referuntur, suppressa Congregatione speciali quae hactenus fuit, pro Conciliorum revisione,

4. Est autem haec Congregatio tribunal competens seu legitimum in omnibus causis negotia eidem commissa spectantibus, quas ratione disciplinae, seu, ut vulgo dicitur, in linea disciplinari pertractandas iudicaverit; cetera ad Sacram Romanam Rotam erunt deferenda.

5. Congregationi Concilii adiungitur et unitur, qua Congregatio specialis, ea quae Laurentana dicitur.

5. Congregatio negotiis religiosorum sodalium praeposita.

1. Haec Sacra Congregatio iudicium sibi vindicat de iis tantum, quae ad Sodales religiosos utriusque sexus tum solemnibus, tum simplicibus votis adstrictos, et ad eos qui, quamvis sine votis, in communi tamen vitam agunt more religiosorum, itemque ad tertios ordines saeculares, in universum pertinent, sive res agatur inter religiosos ipsos, sive habita eorum ratione cum aliis

2. Quapropter ea omnia sibi moderanda assumit, quae sive inter Episcopos et religiosos utriusque sexus sodales intercedunt, sive inter ipsos religiosos. Est autem tribunal competens in omnibus causis, quae ratione disciplinae, seu, ut dici solet, in linea disciplinari aguntur, religioso sodali sive convento sive actore; ceterae ad Sacram Romanam Rotam erunt deferendae, incolumi semper iure Sancti Officii circa causas ad hanc Congregationem spectantes.

3. Huic denique Congregationi reservatur concessio dispensationum a iure communi pro sodalibus religiosis.

6. Congregatio de Propaganda Fide.

1. Sacrae huius Congregationis iurisdictio iis est circumscripta regionibus, ubi, sacra hierarchia nondum constituta, status missionis perseverat. Verum, quia

regiones nonnullae, etsi hierarchia constituta, adhuc inchoatum aliquid praeseferebant, eas Congregationi de Propaganda Fide subiectas esse volumus.

2. Itaque a iurisdictione Congregationis de Propaganda Fide exemptas et ad ius commune deductas decernimus - in Europa - ecclesiasticas provincias Angliae, Scotiae, Hiberniae, et Hollandiae, ac dioecesim Luxemburgensem; - in America - provincias ecclesiasticas domini Canadensis, Terrae Novae et Foederatarum Civitatum, seu Statuum Unitorum. Negotia proinde quae ad haec loca referuntur, tractanda in posterum non erunt penes Congregationem de Propaganda Fide, sed, pro varia eorumdem natura, penes Congregationes ceteras.

3. Reliquae ecclesiasticae provinciae ac dioeceses, iurisdictioni Congregationis de Propaganda Fide hactenus subiectae, in eius iure ac potestate maneant. Pariter ad eam pertinere decernimus Vicariatus omnes Apostolicos, Praefecturas seu missiones quaslibet, eas quoque quae Congregationi a Negotiis ecclesiasticis extraordinariis modo subsunt.

4. Nihilominus, ut unitati regiminis consulatur, volumus ut Congregatio de Propaganda Fide ad peculiare alias Congregationes deferat quaecumque aut fidem attingunt, aut matrimonium aut sacrorum rituum disciplinam.

5. Quod vero spectat ad sodales religiosos, eadem Congregatio sibi vindicet quidquid religiosos qua missionarios, sive uti singulos, sive simul sumptos tangit. Quidquid vero religiosos qua tales, sive uti singulos, sive simul sumptos attingit, ad Congregationem Religiosorum negotiis praepositam remittat aut relinquat.

6. Unitam habet Congregationem pro negotiis Rituum Orientalium, cui integra manent quae huc usque servata sunt.

7. Praefectura specialis pro re oeconomica esse desinit; omnium vero bonorum administratio, etiam Reverendae Camerae Spoliorum, ipsi Congregationi de Propaganda Fide committitur.

8. Cum hac Congregatione coniungitur Coetus pro unione Ecclesiarum dissidentium.

(Dalje prih.)

19.

Pokojninsko zavarovanje orglavcev in cerkvenikov

po zakonu z dne 16. decembra 1906.

Na razna vprašanja, če se morajo za pokojnino zglasiti tudi organisti in cerkveniki, bodi pripomnjeno, da naj se na vsak način zglase vsi tisti organisti in cerkveniki, ki so že izpolnili 18. leto in niso prekoračili 55. leta svojega življenja, ki imajo pri istem službo dajalcu vsaj 600 K dohodkov in nimajo že kake pokojnine (n. pr. invalidi). Zglasiti se je pri pristojnem c. kr. okrajnem glavarstvu, oziroma mestnem magistratu s tem, da se predlože izpolnjeni obrazci, ki se ondi brezplačno dobe. Ti izpolnjeni obrazci se morajo predložiti v dveh istopisih. Pristaviti bi bilo, da ravna službodajnik le v svojo korist, ako poda priglasitev, čeprav dvomi o zavarovalni dolžnosti nameščenca. S

tem se izogne kazni, ki bi ga morda zadela radi zamenjarjenja priglasitve.

Ordinariat je želel čč. župnim uradom glede tega zavarovanja podati natančnejših pojasnil oziroma navodil, zlasti določne izjave, kdo se mora zavarovati, ali orglavci in cerkveniki, ali samo prvi itd., pa vključno temu, da je že leta 1907., prosil pojasnila, ni dobil odgovora do danes, bržkone, ker se to vprašanje da rešiti le prizivnim potom.

Prav tako je želel ordinariat postreči župnim uradom z obrazci, pa jih ni mogel dobiti niti v Ljubljani, niti v Trstu pri centrali.

20.

Različne opazke.

1. Čč. gg. duhovniki se opozarjajo, naj vselej, kadar kako vlogo ali sporočilo pošljejo ordinariatu, označijo tudi številko dotičnega spisa, na katerega se nanaša njihova vloga. Na pr.: Glede na naročilo z dne — št. —. S tem je jasno zaznamovan spis, na katerega se odgovarja ali pojasnilo pošilja, pisarni pa je olajšan trud, ker se dotični spis lahko takoj najde.

2. Nekateri čč. gg. so izrazili željo, naj se vsakemu župnemu uradu pošlje vsako leto na razpolago večje število poštnih položnic. Tej želji v označeni obliki ni lahko ustreči, ker bi se s tem preveč položnic zavrglo. Pač pa se bodo pošiljale položnice čast dekanijskim uradom, kjer jih župni uradi lahko vedno dobivajo.

3. Priporočajo se zapisniki vsakoletnih rednih župnijskih pošiljatev v obliki malih knjižic. Vrhu vsakega lista se zapiše naslov dotične pošiljatve, spodaj prideta pa zaznamovano leto in dan, kdaj in kolik znesek se je odposlal, na pr.: Za afrikanski misijon. — 1909, 10. januarja — 32 K. Tako gre leto za letom dalje in je vsaka pošiljatve popolnoma razvidna in ob vsakem času pregledna. Stalne pošiljatve na ordinariat so za: 1. Škofijski List à 6 K, le za čč. gg. kaplane

vsled odredbe z dne 28. februarja 1901 (gl. Škof. List, 1901, str. 32) samo 3 K. 2. Direktorij (potom dekanjskih uradov). 3. Catalogus cleri (potom dek. urada). 4. Varuhe božjega groba. 5. Za Petrov novčič. 6. Zavod sv. Stanislava. 7. Preglednina cerkvenih računov in hkrati prispevek za Cecilijansko društvo.

Ker nekateri župni uradi menda ne prirejajo vseh zbirk (na pr. za varuhe božjega groba), se s tem opozarjajo na te redne vsakoletne pošiljatve.

21.

Slovstvo.

Synodus Dioecesis Labacensis II., quam diebus 24—28 mensis augusti a. 1908. habuit Antonius Bonaventura Jeglič, episcopus Labacensis. Labaci sumptibus ordinariatus. Typis Typographiae Catholicae. 1908. 8. Str. 272.

Ta knjiga je upravkar izšla in se razposlala vsem župnim in duhovnijskim uradom, katerim je dovoljeno, da smejo znesek 6 K za njeno poravnavo vzeti iz cerkvene blagajne.

Vsebinsko in važnost te knjige pojasnjuje pismo premil. g. knezoškofa, na duhovščino ljubljanske škofije, ki se nahaja na čelu pričujoče številke „Škof. Lista“.

Tole vzemi in beri in spolnuj! Spisal O. Kazimir Zakrajšek, frančiškan in izseljeniški misijonar za avstrijske izseljence v New-Yorku, 135 East 2nd Street. Izdala „Družba sv. Rafaela v New-Yorku za slovenske izseljence.“ Str. 19.

Mala a lična knjižica poučuje izseljenca o glavnih stvareh, ki mu jih je treba vedeti, če pride v Ameriko, da ne zaide niti v dušnem niti v časnem oziru. Opozarja na službo božjo, na zavarovalnice v Ameriki itd. V Ameriko novodošlim rojakom bo knjižica dobro služila.

22.

Konkurzni razpis.

Razpisane so sledeče župnije: Naklo v kranjski, Ribno v radoliški, Šmihel v žužemberški dekaniji.

Prošnje naj se naslove za Naklo na stolni kapitelj ljubljanski, za Ribno na kn.-šk. ordinariat ljubljanski, za Šmihel na c. kr. deželno vlado.

Pristavlja se, da je vprašanje glede petletnic za Ribno ugodno rešeno.

Kot zadnji rok za vlaganje prošenj se s tem določi 27 marec 1909.

23.

Škofijska kronika.

Imenovan je č. g. Frančišek Pengov, namestni učitelj na kn.-škof. gimnaziji v Šent Vidu nad Ljubljano, za pravega gimnazijskega učitelja z naslovom profesor.

Premeščeni so bili čč. gg.: Frančišek Šparovec, kaplan v Moravčah, za ekspozita na Vrhpolje pri Moravčah; Ivan Lovšin, kaplan v Trnovem pri Ilirski Bistrici, v Moravče; Anton Demšar, kaplan v Kočevju, v Šmartin pri Kranju.

Dopust je dovoljen č. gosp. Ivanu Travnu, kaplanu v Šmartinu pri Kranju, da prevzame vodstvo pri Zadružni zvezi v Ljubljani.

Stalni pokoj je dovoljen č. g. Jakobu Mraku, župniku v Naklem.

Umrla sta čč. gg.: Alojzij Vovko, kaplan na Brezovici, 9. februarja; Karel Dornik, kuratni beneficiat v Vogljah, 11. februarja 1909. — Priporočata se častiti duhovščini v molitev.

Knezoškofijski ordinariat v Ljubljani, dné 1. marca 1909.

Vsebina: 17. Pismo premil. g. knezoškofa na duhovščino o sklepih druge ljubljanske sinode. — 18. Constitutio Apostolica de romana curia. — 19. Pokojninsko zavarovanje orglavcev in cerkvenikov po zakonu z dne 16. decembra 1906. — 20. Različne opazke. — 21. Slovstvo. — 22. Konkurzni razpis. — 23. Škofijska kronika